

Kézimunkacsodák, kalotaszegi babák

és egy ennivalóan kedves matyóországi sztár a tanárképző főiskola kézimunkakiállításán

(A Délmagyarország munkatársától) Színek és formák üdítő, szemet-szívet gyönyörködtető szépsége jegyében rendezte meg az idén is a Polgáriiskolai Tanárképző Főiskola növendékeinek kézimunkakiállítását. Ez a kiállítás minden esztendőben kiemelkedő érdekességet jelent és fényes bizonyítéka annak, hogy milyen komoly tanulmányok, néprajzi, sőt népköltészeti kutatások alapján történik ma már a magyaros motívumok felhasználásával előállított női kézimunka oktatása. Ez a kézimunka az, amely otthonossá, kellemessé, barátságossá és — magyarrá varázsolja otthonunkat és a népi színek, formák szeretetét, szépségét ülteti el ifjúságunk lelkében.

A Tanárképző Főiskola Boldogasszony-sugárúti palotájának dísztermében nyílt meg a kiállítás kedden délelőtt. Számszerint mintegy hatvan kézimunkaszakos növendék állította ki szebbnél-szebb munkáit, Hollóné Hatos Kornélia tanárnő rendezésében. A terem a magyar izlés, munka és szépségszeretet felemelő képét mutatja. Nincs olyan parányi vászon, amelyből ne varázsoltak volna eió apró terítőt, hamutartó betétet, könyvborító lapot, ozsonnatáskát, vagy egyéb hasznos és kedves kézimunkát. A bejáratnál hatalmas, izlésesen és ötletesen elrendezett albumok mutatják be a négyosztályos kézimunka-studium beosztását, tanmenetét, színes rajzok pedig az öltések technikáját, mesterségheli fogásait.

Anyagbeszerzési nehézségek

A színtartó, erős fonalakat és finom vásznakat látva, önkéntelenül felmerül a kérdés:

— Nem voltak nehézségek az anyagbeszerzés körül?

Két bájos, fiatal vezetőnk — a kiállítás inspekciós növendékei — készséggel világosítanak fel:

— Az anyagokat előre beszereztük s ezért az idén még nem voltak nagyobb nehézségeink. De színtartó fonalat és gypjuarut nehezen kaptunk s kiállításunk anyaga még sokkal gazdagabb és színesebb lenne, ha nem féltünk volna a műrostanyagok felhasználásától. Sajnos, a műrostos anyagok nem színtartóak és ezek a kézimunkák nálunk egész életre szólnak...

Valóban, van itt minden, ami egy fiatal, otthon alapító nő életét szebbé, színesebbé és kellemesebbé varázsolhatja. Először is rátétmunkás, magyaros díszítésű, bájos utcai ruhák, amelyeket a növendékek maguk terveztek s maguk készítettek el az elsőtől az utolsó öltésig. A ruhatervek mint vadonatúj divatlap oldalai sorakoznak a falakon, valóságos divattervezők ezek a szorgalmas és ügyes növendékek! Azután az aurihímzéses, diványpárnák, terítők egész halmaza hirdeti a növendékek izlését, kezűgyességét. A mezősegi munkák között egy székellybaba ül, tökéletes néprajzi ismeretek alapján öltöztették fel csikos szoknyácskába és varrottas ingvállba.

Eredeti népi motívumok

— Ha majd lakásunkat akarjuk ékesíteni, csak elővesszük tervezeinket, eredeti magyar motívumainkat és elkészítjük a diszpárnákat, terítőket, függönyöket s egyéb kézimunkákat — mondja az egyik kedves kis vezetőnk, majd megmagyarázza, mi az érték

ezekben a népi kézimunkákban:

— Az az érték benne, hogy a néplélektől gyökerező, eredeti formákat és színeket tartalmaz. Ez a magyar néplélek kincse, fantáziája, ezt nem veheti el senki tőlünk!

Megcsodáljuk a hódmezővásárhelyi himzéseket, egész külön hangulatot, szinharmoniat képviselnek. Másik vezetőnk szinte poétikusan értékeli a hódmezővásárhelyi himzések tónusát:

— En alföldi vagyok nekem ez mindennél kedvesebb s jobban tetszik. Mások, hegyvidékiek, azt mondják, hogy monoton, nincs benne elég szín és képzelet, de én tudom, hogy az alföldi táj népének fantáziája ez: halk színek, egymásra torló árnyalatok, a formák és színek szerény, finom összhangja...

Es rámutat arra, hogy a színek árnyalása a hódmezővásárhelyieknél tulajdonképpen egyedüli jelenség a magyar kézimunka színezése terén.

Kalotaszeg, Matyóország...

Tovább megyünk, hiszen annyi a látnivaló, gyönyörködnivaló! Komoly, értékes darabok a kalotaszegi »írásos« és »vagdalásos« munkák, olyanok, mintha Erdélyország egyik csücskét varázsolták volna a főiskola dísztermének szegletében! Népviseletükben olyanok a kisebb, nagyobb, néprajzi pontossággal felöltöztetett babák, mintha egyenesen Kalotaszegről érkeztek volna, vasárnap délből, templomozás után...

A »sztár« mégis egy bódogi baba. Ezer szoknyácskájával, elbűvölő fejkötőjével és egyéb népviseleti kellékeivel ennivalóan kedves jelenség!

A díszterem szemközti falát egész szélességben fővárosi fehérneműkirkát foglalja el. A növendékek fehérneműkiállítását izlésben, formákban és ötletességben éppen olyan színvonalon áll, mint a legelső fővárosi fehérnemű-

cég kirakata. Alomszerű, habkönnyű hálóruhák, kombinék és egyéb bájos, finom holmik gyönyörködtetik a szemlélőt; valamennyi a növendékek tervezése, munkája és izlése. De vannak ott férfihálóingek is, szépen szegőzve, jó bő nyakkal...

Ellátogatunk még Matyóországba, a legszínesebb, legfantáziadúsabb holmik közé és megcsodáljuk egy sárközi menyasszony buzavirágdiszes pártáját, szépséges menyasszonyi ruháját is. Kedvesen mosolyog felénk egy palóc menyecske is, főkötője valóságos »mestervizsga«! A piros palóc színek, a rátétes munkák egész falat takarnak be, ugyszintén a buzsáki minták gyűteménye.

Órákat lehet eltölteni a Tanárképző Főiskola kézimunkakiállításán, amely még szerdán és pénteken áll nyitva a nagyközönség számára. Erdékes és értékes tanulmányt jelent a kiállítás megtekintése, hiszen népünk izlését és fantáziáját bizonyítja és propagálja tanult ifjúságunk értékelésének és szépségszeretetének tükrében...

CSANYI PIROSKA

Az orvostudomány hősie küzdelme a tüdővész ellen a szegedi homokon

„Bibikenőccsel” és „kukucsáló masinával” gyógyítják a tanyavilág gyermekeregét

(A Délmagyarország munkatársától) Szalad velünk a városi autó a májusvégi reggelben, ki a városból, be a tanyák világába. Az autóhoz kapcsolva ládaszerű pótkocsi, benne gépek, bonyolult mechanizmusok, finom műszerek, a hozzájuk tartozó emberek pedig, akik urai ennek a sok komplikált szerkezetnek, elől a sofőr mellett és a két hátsó ülésen; dr. Bános Alajos egyetemi tanársegéd és két asszisztensnője. És rajtuk kívül még valaki: az újságíró, aki a nyomtatott sorokon keresztül helyszíni közvetítést kíván adni egy csöndben folyó, de annál nagyobb jelentőségű munkáról. Arról, hogy a modern orvostudomány hogyan és miképpen hódítja vissza a tanyavilág gümőkórral fertőzött gyermekeregét az életnek és az egészségnek? Mert azért folyik az erőmegfeszített küzdelem immár évek óta a szatymazi és esengelei homokon és szerte a tanyákon mindenütt: a jövő magyar generáció megmentésére.

Kikerülve a vizes zónából, a másik kellemetlenség fogad: a feneketlen homoktenger. Nagyokat zökken az autó a süppedéseken: billeg, ugrik, csikorog, lehuppan, meg fölgaskodik, akár egy hullámverésdobálta csónak. Még egy-két ugrás, zökkenés, azután a kerekek elkezdenek egyhelyben forogni: se előre, se hátra. A motor leállt, a víz a hűtőben sísteregve forr; nincs tovább. Nem lehet mást tenni, mint kiszállni és — tolni a kocsit. Hölgyek és férfiak, ahányan csak vagyunk, nekifeszítjük vállunkat az autónak, nagy ügyvel-bajjal végre sikerül kiemelni a kerekeket a kátyúból, egy — másik kátyúba. Közben a motor felébred és ingerült morgással beadja a derekát: lassan megindulunk. Megfeszített izommunkával centiméterről centiméterre toljuk tovább a kocsit. Jó félórai vesződések után végre a sivatagi terep végére jutottunk, ezen túl már a szikes következik, kemény talaj, ezen könnyebb az előrejutás. Az elvesztegetett negyven percet azonban már nem lehet behozni.

A nemzetközi úton bizony könnyebb lenne a közlekedés, már régen ott is volnánk a célnál, de hát az utat

építik, sajnos, már két év óta és éppen ez a szakasz van elzárva a forgalomtól. Így azután csaknem két órába telik, amíg a kerülőúton megtett vizsontagságos dőcögés után végre elérkezünk Felsőközpontról lombok között barátságosan meghúzódó iskolájához. Mire azonban idejutunk, csupa por vagyunk, a lisztelű finomabb szemcsék vastagon beleptek autót, utast, táskát és mindent.

Harc a tüdővész ellen

Az iskola előtt a zöld fűvön, a lombok árnyékában zsvajgó gyermekhad tanyáz, lehetnek vagy három-négyezren, copfos kislányok és golyóbisfejű fiúk vegyesen. A környéki tanyai iskolákból sereglettek ide, tizenhárom iskolából az iskolaorvosi tisztet is el látó kerületi orvos utasítására — vizsgálatra. A legközelebbi iskolák két-három kilométerre esnek innen, de a messzebbes helyekről hat-hét kilométert is kellett gyalogolniuk az apróságoknak, míg ideértek. Valamennyien izgatottan, türelmetlen kíváncsisággal várják az érkezésüket. Nagy nap van ma, rendkívüli esemény az apró emberek életében: elmarad a tanítás, ami már maga is öröm, — mert a városból kikocsiznak a tudós doktor bácsik, hogy az iskola elsőtített szertárszobájában valami ármányos gépezettel »megkukucsálják« a tüdejüköt, amelyről azt tanulták, hogy ott van a mellkasukban, a bordák alatt, csak nem lehet látni. A csodálatos gépezet azonban olyan furcsa fényt fejleszt, ami átvilágítja a bőrt, a húson, az egyik hatodikos szerint még a csontokon is és a doktor bácsi, ha bele néz ebbe a masinába, rögtön meg tudja mondani: ki a beteg és ki az egészséges.

A nagy eseményt így tárgyalgatják egymás között a gyepen kuporgó gyerekek. Bános tanársegéd úr pedig mialatt a magunkkal hozott készüléket szorgos és gyakorlott kezek összeállítják és üzembehelyezik, a tudomány nyelvén emígy beszél a dologról:

— A városi tisztiforvosi hivatal évente kétszer szokott tartani ellenör-

ző röntgenvizsgálatokat az iskolaköteles gyermekek között, ősszel és tavasszal. Ezeknek a vizsgálatoknak az a céljuk, hogy akit betegnek találunk, azt kiemeljük a környezetből és gondoskodjunk a meggyógyításáról. Ebben az egészen zsenge korban ezt a legtöbb esetben el is érjük, a rendszeres ápolás és szakszerű gondozás, helyes táplálás és egyszerű életmód következtében a tüdőben a megtámadott góccok elmeszesednek és a baj nem terjed tovább. A másik fontos szempont, amiért ezeket a vizsgálatokat rendszeresítettük, hogy a betegnek talált gyermek elkülönítésével megakadályozzuk azt, hogy az más, egészséges gyermekeket is megfertőzhessen.

— A röntgenvizsgálat a második lépés a tüdővész elleni küzdelemben. Ezt megelőzi a szervezet reakciós vizsgálata. Régebben úgynevezett »pirkeoltással« végezték ezt a vizsgálatot, a kar felhámsovétét megkarcoltuk a vizsgáló anyagba mártott oltólándzsával és az oltási reakció mutatta meg, hogy beteg-e a gyermek. Ujabbban egy jóval költségesebb, de célravezetőbb módszert vezetünk be, a dermatubinnal való bedörzsölést. Ennek a szernek negyvennyolc órán belül megmutatkozik a reakciója és akiket az iskolaorvos a dermatubin-bedörzsölés után fertőzöttnek talál, azokat röntgennel átvilágítjuk, észleleteinket előírt és jól bevált sémák szerint regisztráljuk és a vizsgálat eredményéhez képest intézkedünk. A röntgent megelőző dermatubinos vagy, akár a pirkeoltás nyomán mutatózó pozitív reakció ugyanis még nem jelenti azt, hogy akinél az oltás nyomán a lobosodás jelentkezik, fertőző állapotban lévő beteg is, csupán azt, hogy az illető egyszer már keresztiületes tuberkulotikus fertőzésen. Az emberi szervezet ellenállóképesége szerencsére olyan erős, hogy az ilyen fertőzöttek túlnyomó nagy százaléka meg sem betegszik, mert szervezete elfojtja a fertőzést, akiknél azonban a röntgenvizsgálat kimutatja a tüdő megtámadását, azokat az állapot komolyságához mérten vagy kórházba utaljuk tovább

Feltétlenül keresse fel a könyvnapon június 1-2-3 a Szukits könyvesbolt könyvsátorát a Klauzál-íeren